

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Hakala, H. & Puttonen, K. (2019) Miten se nyt menikään... . Kreodi 3.

URL: <https://www.kreodi.fi/en/32/61/568/Miten-se-nyt-menik%C3%A4%C3%A4n%E2%80%A6.htm>

Miten se nyt menikään...

Hellevi Hakala
Kaisa Puttonen

Hellevi Hakala (HH) ja Kaisa Puttonen (KP) istahtivat kahvikupin äärelle muistelemaan informaatiolukutaidon (IL) opetuksen vaiheita 2000-luvun alusta tähän päivään.

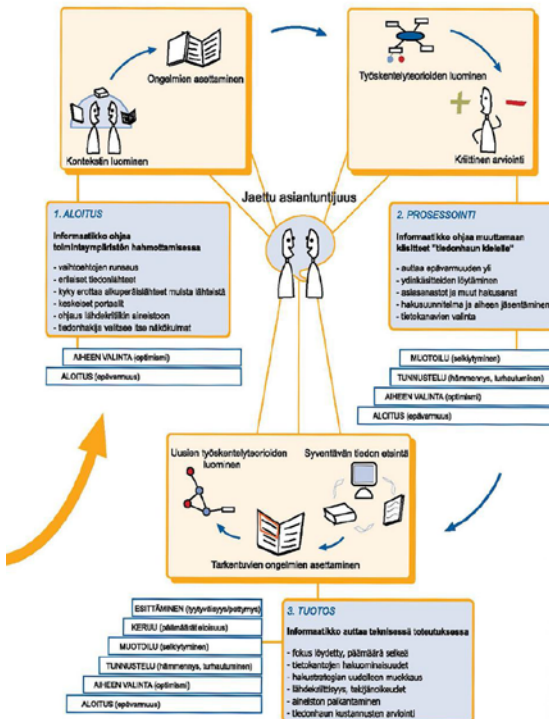
HH: Muistan elävästi, kun aloitimme Laureassa suunnittelemaan **informaatiolukutaidon (IL)** verkko-opetusta. Kimmokkeen massiivisen kurssin tekemiseen antoi vuonna 2000 julkaistut **Informaatiolukutaidon standardit**. Vihdoinkin meillä oli työkalu, jonka avulla pystyimme kertomaan opettajille mistä IL:ssa oli oikein kysymys.

KP: Täytyy tunnustaa, että en ollut vielä silloin kuullutkaan koko IL:stä, koska olin toisella alalla töissä. Sen muistan kuulleen, että Laureassa oli ollut laaja verkkokurssi käytössä, mutta siitä oli luovuttu.

HH: Kurssin nimi oli **Tiedonhallinnan polku**. Kokonaisuudessa oli neljä eri osa-aluetta, joissa oli esimerkiksi kirjaston aineistoihin ja kriittiseen lukutaitoon liittyviä tehtäviä. Aikamme verkkokurssia pyöritettyämme totesimme sen liian työlääksi. Laaja sisältö tehtävineen vaati jatkuvaa päivittämistä. Tehtäviin annettu palaute vei tuhattomasti aikaa eikä sen aikainen verkko-oppimisympäristö oikein motivoinut opiskelijoita.

KP: Kun tulin taloon vuonna 2004, Laurean uudenlainen pedagogiikka kannusti integroimaan opetuksessa erilaisia asioita yhteen. Oleellista oli, että opiskelijoiden oli itse haettava tietoa opintojaksojen tehtäviä varten. Laurean Järvenpään toimipisteessä oli asiasta innostuneita lehtoreita, jotka halusivat kokeilla yhteistyötä kirjaston kanssa. IL-standardit olivat kuitenkin hyvin yksityiskohtaiset ja aika aineistokeskeiset, joten niitä piti soveltaa kun suunniteltiin tehtäviä yhdessä, vaikka pohjaa toki antoivat.

HH: Niin, mehän mietittiin aika paljon tätä IL-konseptia alusta lähtien. Mikä seminaari se olikaan, mihin me tehtiin se posterit, jossa me yhdistettiin tutkivan oppimisen ja Kulthaun näkemyksiä tiedonhallinnan prosessista?

Lähteet: Hakkarinen, K., Leola K., Lipponen L. (1995) Tutkiva oppiminen: ajallaan toiminnan raja ja siiden ylitäminen. Porvoo: WSOY
Kuitmaa C.C. (2007) Seeking Learning: A process approach to library and information services. Theopet, Conn.: Libraries Unlimited.

Kehittämällä oppiminen

Learning by Developing (LbD), kehittämis-
pohjainen oppiminen hankkeissa)

LbD:ssä tutkivan oppimisen elementit sijoitetaan työelämälähtöiseen hankkeeseen. Kehittämis-
pohjaisessa oppimisessa on mukana autenttisuus, kumppanuus, kokemuksellisuus, tutkimuksellisuus ja luovuus. Tavoitteena on yksilön ja yhteisön oppiminen ja uuden osaamisiedon rakentaminen. Opettajasta kasvaa työyhteisöään kehittävä asiantuntija.

Kehittämissanke on oppimisympäristö, jossa on läsnä

- työelämässä oleva käytännön tieto
- työelämästä saatu tutkimuksellinen tieto
- työelämälle tuotettava uusi osaamistieto

Laurea-kirjasto jaetun asiantuntijuuden tilana

Kirjasto on tietokeskus ja sosiaalinen keskus, jossa

- luodaan, vaihdetaan ja hyödynnetään tietoa
- kootaan ja tarjotaan hanketyöskentelylle monipuolisia tiedollisia resursseja
- tuetaan eri toimijoiden välistä yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta.
- kirjasto on aktiivisena toimijana hankkeissa
- tuetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa

Esimerkkejä:

• Well Life Center, Otaniemi <http://www.wlc.fi/>

• Arjenpaja, Järvenpää <http://www.arjenpaja.fi/>

Tiedonhankinnan opetus ja informaatiolukutaito (IL)

Kehittämis-
pohjaisessa oppimisessa korostuu IL:n merkitys. Sen tavoitteet saavutetaan informaation aktiivisella osallistumisella hankkeeseen. Tiedonhankinnan opetusta ei enää sidota opetuksen vuosittaiseen etenemiseen.

Tiedonhankinnan opetuksen muuttuvia käytänteitä:

- mahdollisuus yksilölliseen ohjaukseen
  - informaation vastaanottotunnit
  - hankeinformaatio
- tiivis integroituminen substanssiopetuksen, esimerkiksi
  - tiedonhaun moduuli osana verkkokursseja
  - tietoisuuden tiedonlähteistä
  - opetuksen suunnittelu yhdessä substanssiopettajan kanssa
- kirjasto tarjoaa avullineita kirjoittamisprosessiin
  - käsitteistöjä

Laurea-kirjasto: www.laurea.fi

Learning by Developing - Laurea-kirjasto asiantuntijuuden ytimessä

KP: Se oli Tampereella 2006 pidetty PBL-konferenssi. Samaan aikaan AMKIT-konsortion Peda-ryhmässä tehtiin analyysiä IL:n opetuksesta ammattikorkeakouluissa. 2007 julkaistiin taulukko, jossa määriteltiin IL:n osaamisalueet ja ydinaines ammatillisessa osaamisessa. Se löytyy Googlaamalla **Halu, hinku ja himo informaatiolukutaito**.

HH: Yrityshän oli myös kertoa mitä IL käytännössä tarkoittaa. Yksi iso ongelma, joka ei mielestäni ole vielä täysin poistunut, on se että IL käsitteenä on jäänyt vieraaksi. Tämähän tulee esille esimerkiksi tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu työnantajien käsityksiä tiedonhausta, käsittelystä ja jakamisesta. Hehän puhuvat tiimityöstä, esiintymistaidoista, vuorovaikutuskyvyistä yms. kun puhutaan työkontekstin tietoympäristöstä.

KP: Tämä työelämäkonteksti onkin merkittävä ammattikorkeakouluissa. Muistatko kun kuulimme ensimmäistä kertaa **Annemaree Lloydia** 2008 Tampereella.

HH: Joo, Lloydin kuuleminen oli kyllä käännekohta omassa ajattelussa. Hänen tutkimuksensa työelämän IL:stä sai viimeistään ajattelemaan, että olemme opettaneet IL:ää aivan liian kirjastokeskeisesti ja tutkimuksen näkökulmasta. Samoihin aikoihin olin vaihtanut työpaikkaa. Teatterikorkeakoulussa jouduin kohtaamaan aivan toisenlaisen tietoympäristön, kun opetin tanssijoille ja näyttelijöille tiedonhakua ja tiedon arviointia. Heille oma keho oli keskeinen tiedonlähde. Koin aika vahvasti, että IL standardit eivät oikein riittäneet käsittelemään tällaista

kokonaisuutta. Lloydkin puhui palomiehien ja sairaanhoitajien kehollisesta tiedosta. Sittenhän aloimme kirjoittaa artikkeleita työelämän näkökulmasta ja siitä millaista IL osaamista meidän opiskelijoilla pitäisi olla myös työelämää varten.

KP: Olin tuolloin mukana AMKIT-konsortion pedagogisessa työryhmässä. Julkaisimme 2009 koko ammattikorkeakoulusektorille käytännön työtä varten [Opas informaatiolukutaidon opetukseen](#). Tämä oli tosi aktiivista IL:n ja opetuksen yhteistyön kehittämisaikaa. Samalla tehtiin **Minä osaan** -mittaristo, jota voitiin hyödyntää IL:n opetuksen arvioinnissa. Mielestäni ajan henki ja työkalut vakiinnuttivat IL:n opetuksen osaksi ammattikorkeakoulukirjastojen arkea.

HH: Mutta 2010-luvun alussa johtavat IL:n tutkijat alkoivat kritisoimaan voimakkaasti teknisiin taitoihin ja tutkimuskeskeisyyteen fokusoituvia IL-standardeja, jotka eivät enää vastanneet voimakkaassa muutoksessa olevaa toimintaympäristöä. Edelleen vuosien kehittämistyöstä huolimatta käsite informaatiolukutaito ei avaudu muille. Se on käsitteenä hankala. Meidän pitäisi osata puhua tästä asiasta sellaisella kielellä joka on muille ymmärrettävämpää. Tuntuu myös, että "lukutaito" käsitteenä on väljähtänyt.

KP: Erialaisten lukutaitojen määrä onkin kasvanut huimasti. Kun aikaisemmin puhuttiin medialukutaidosta ja verkkolukutaidoista niin nyt tilanne on räjähtänyt käsiin ja lukutaito-sana voidaan liittää miltei mihin tahansa asiaan, kuten tulevaisuuslukutaito, talouslukutaito ja myös taidelukutaito. Ja erityisesti verkossa yhdessä tiedontuottaminen ja -jakaminen ovat muuttaneet sen ympäristön, missä meidän opiskelijat toimii nykyään.

Esimerkkejä lukutaitojen moninaisuudesta

K. Puttonen

GENERAL		MORE IN SCHOLARLY	DISCUSSIONS
MEDIA	DEVELOPMENTAL	COMPUTER	SPATIAL
DIGITAL	BALANCED	SOCIAL	NUMERICAL
RECREATIONAL	CRITICAL	HEALTH	ARTS
CIVIC	VISUAL	EMOTIONAL	LEGAL
MULTICULTURAL/ CULTURAL	DATA	NETWORK ANALYSIS	MEDICAL
POLITICAL	GAME	FINANCIAL	TECHNICAL
FUNCTIONAL	NEWS	WORKPLACE	TECHNOLOGICAL
CONTENT	HEALTH	COPYRIGHT	DANCE & MOVEMENT
EARLY	FINANCIAL	FOOD / HOME ECONOMICS	HYPER LITERACY

Esimerkkejä lukutaitojen moninaisuudesta. © Kaisa Puttonen

HH: Niin ja IL:n standardien päivitys [Alan vuoden 2015 kehyksiin \(Framework for Information Literacy for Higher Education\)](#) toki vei asiaa eteenpäin esimerkiksi kiinnittämällä huomioita tiedontuottamiseen ja -arviointiin sekä plagiointiin ja vuorovaikutukseen. Vuonna 2017 ECILissä

teemana oli työelämän IL ja siellä kyllä oivalsi, että meidän tulee edelleen muuttaa ohjaustamme radikaalisti. Emme yksinkertaisesti vain pysy perässä työelämän muutoksessa ja sen myötä muuttuvissa osaamistarpeissa. Epätoivoinen yritys saada IL opseihin voitaisiin unohtaa ja luoda opettajia houkuttelevia yhteistyön malleja. Olemme itsekin kiinni vanhoissa ajattelumalleissa, uuden keksiminen on toisinaan tosi vaikeaa. Ja myös sen näkyväksi tekeminen mitä osaamme ja voimme tehdä.

KP: Meidän on myös tunnustettava, että tiedon maailma on niin monimuotoinen, että emme voi hallita sitä samalla tavalla kuin kirjastokokoelmaa. Minusta meidän tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia jatkuvaan oppimiseen, eli taitoja ottaa haltuun heidän tarvitsemansa tietoympäristö, on kyse sitten opiskelu- tai työympäristöstä. Ja kykyä olla molemmissa kriittinen. Ja kykyä arvioida sitä miten paljon ja millaista tietoa missäkin tilanteessa tarvitaan. Tämä on äärettömän tärkeää työelämän kannalta. Ollaan me amk-kirjastolaiset kuitenkin rautaisia ammattilaisia, joilla on paljon enemmän hiljaista tietoa ja osaamista tiedonuniversumissa kuin itse ymmärrämme. Ja otamme uudet asiat haltuun, kuten nyt ohjaamisen verkkoympäristöissä ja avoimuuden. Otetaanko uudet kahvimukilliset haltuun? Käyn hakemassa meille santsikupit.

HH: Tehdään näin :)

Tietoa kirjoittajista:

Kaisa Puttonen, informaatikko Laurea
Hellevi Hakala, tietopalvelupäällikkö Metropolia